

УДК 595.142.3

ВИДОВА РІЗНОМАНІТНІСТЬ ДОЩОВИХ ЧЕРВІВ У ЕКОСИСТЕМАХ м. НОВОГРАДА-ВОЛИНСЬКОГО

О. В. Павлушкіна¹, Д. А. Гарбар²

^{1,2} Житомирський державний університет імені Івана Франка, вул. Велика Бердичівська, 40, Житомир, 10008, Україна

Велика кількість безхребетних, а також представників нижчих груп хребетних тварин, постійно або тимчасово пов'язані у своїй життєдіяльності з ґрунтом. Сюди належать і дощові черви – організми, життєвий цикл яких відбувається в ґрунті. Дощові черви трапляються в усіх ландшафтних зонах від тундри до пустель. На території України представлені майже виключно родиною Lumbricidae. Крім цього, вони представлені лише кількома видами Moniligastridae, Criodrilidae, Megascolecidae, Ocnerodrilidae [1].

Дощові черви мають важливе значення в економіці природи. Ними харчуються найрізноманітніші тварини - від безхребетних до ссавців. Але значно важливіша роль дощових червів у процесах утворення й трансформації ґрунту. В процесі життєдіяльності дощові черви покращують не тільки хімічний склад ґрунту, а також його структуру і фізичні властивості – підвищують аерацію, покращують пористість, водопроникність, вологоємність. Вони відіграють важливу роль в розкладі торфоутворюючих речовин. В цьому відношенні з усіх безхребетних, які населяють ґрунт дощові черви завжди привертати найбільшу увагу. Вони широко розповсюджені, сліди їх діяльності неважко помітити. Перше наукове дослідження, в якому розглядається роль дощових червів у ґрунтоутворенні, належить Ч.Дарвіну [1].

Беручи до уваги велику ґрунтоутворюючу роль дощових червів, вивчення фауни та екології люмбрицид є досить актуальним саме для Житомирщини. Однак фауна люмбрицид та їх ландшафтно-біотопічне розповсюдження вивчені недостатньо. Дані щодо видового складу дощових червів м. Новограда-Волинського є фрагментарними й поверхневими.

Мета цього дослідження - дати комплексну характеристику люмбрикофауни досліджуваної території, а саме: визначити видовий склад дощових червів, їх належність до певних біоценозів, дослідити структуру їх угруповань.

Для дослідження використано власні збори дощових червів, проведені восени 2013 року в м. Новгороді-Волинському в різних біоценозах: мішані ліси, хвойні ліси, луки, заплави річок, береги річок, агроценози. Всього зібрано і визначено 165 дощових червів. Збір, транспортування і дослідження люмбрицид проводили за загальноприйнятими методиками. Використано метод пошарових розкопок [1].

Видовий склад та чисельність червів у досліджених біоценозах наведено у таблиці (таб.).

Таблиця

Видовий склад та чисельність дощових червів у досліджених біоценозах

№	Біоценоз	Вид	Кількість екз/м ²
1.	Агроценоз 1	<i>Aporrectodea caliginosa</i> Savigny 1826	9
		<i>A. rosea</i> Savigny 1826	1
2.	Мішаний ліс	<i>A. caliginosa</i>	3
3.	Берег р. Смілка	<i>A. caliginosa</i>	6
		<i>A. trapezoids</i> (Dugès, 1828)	4
4.	Агроценоз 2	<i>Lumbricus terrestris</i> Linnaeus 1758	4
		<i>A. caliginosa</i>	42
		<i>A. rosea</i>	3
5.	Берег р. Случ	<i>A. caliginosa</i>	8
6.	Поле поблизу с. Івашківка	<i>A. rosea</i>	4
		<i>A. caliginosa</i>	3
7.	Заплавний берег р. Случ	<i>A. rosea</i>	2
		<i>A. caliginosa</i>	30
		<i>Allolobophora chlorotica</i> Savigny 1826	8
		<i>L. castaneus</i> Savigny 1826	6
		<i>L. terrestris</i>	1
		<i>Eisenia foetida</i> Savigny 1826	11
		<i>A. trapezoides</i>	1
8.	Луки	<i>A. trapezoides</i>	19

Отже, в результаті дослідження на території Новограда-Волинського було виявлено 7 видів дощових червів родини Lumbricidae. Найпоширенішим виявився *Aporrectodea caliginosa*, який був представлений у всіх досліджених біоценозах. Найбільше різноманіття спостерігається на заплавному березі річки Случ, що пов'язано з високою вологістю ґрунту та значним вмістом органіки.

Література

1. Перель Т. С. Распространение и закономерности распределения дождевых червей фауны СССР / Перель Т. С. – М.: Наука, 1979. – 64 с .